

עטרת שלום

עלוך שביעי שעי מוסדות קאמרגא בארה"ק – בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
פרשת מטות ומסעי

בס"ד, עש"ק פרשת מטות מסעי
א' אב תשע"ב – שנה ג' גליון קכ"ט

זמני הדלקת הנרות ומוצי"ש

הרה"ג מוצי"ש ר"ת	ירושלים	בני ברק	ניו יורק	מונטריאל
7:08	8:24	8:58	9:41	10:00
7:08	8:24	8:58	9:41	10:00
7:08	8:24	8:58	9:41	10:00
7:08	8:24	8:58	9:41	10:00

נא לשמור על קדושת הגליון

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה עֲבָדֶיךָ נִשְׂאוּ אֶת רֹאשׁ אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיַדְנוּ וְלֹא נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ. וַנִּקְרַב אֶת קָרְבַּן הַוַּיִ"ה אִישׁ אֲשֶׁר מִצֵּא כָלִי זָהָב אֶצְעָדָה וְצִמִּיד טַפְעַת עֲגִיל וְכוּמֹז לְכַפֵּר עַל נַפְשֵׁינֵינוּ לְפָנֵי הַוַּיִ"ה (לא מט-י).

שע"י המשכת אור החכמה תיקונה, כמו אמרו בזוהר הקדוש (ח"ב רנד). שבחכמה איתברירו כולא, כמ"ש 'כולם בחכמה עשית' (תהלים קד כד).

אבל מכל מקום אמרו למשה רבינו, שלא הספיק בידם לתקנם ולעלותם בשלימות עד אור אין סוף ב"ה, ולכן 'ונקרב את קרבן הוי"ה' כי כל קרבן עולה עד אין סוף, כמבואר בזוהר הקדוש (ח"א סה). וז"ל: וברזא דקרנא, כד סליק, כלא אתקשר דא ברא, ונהיר דא ברא, כדון קיימי כלהו בסליקו, ומחשבה אתעמר באין סוף. שהעלו את השכינה כביכול שנקראת ראש, עד אין סוף ברוך הוא.

ולכן הביאו חמשה תכשיטים להוי"ה, נגד ה' אחרונה של שם הוי"ה שהוא בחינת מלכות, כי ראו שקשה להם מאוד לתקן מדת המלכות על תכליתה ע"י מחשבה לבד, ולכן עשו התיקון ע"י מעשה בפועל ע"י הקרבת הקרבן להוי"ה, ואז יהיה 'לכפר על נפשתינו' תיקון המלכות בחינת נפש בשלימות. וזהו שכתוב 'ויקח משה ואלעזר הכהן את הזהב מאתם כל כלי מעשה' דייקא כלי מעשה, כי ע"י תיקון המעשה שעשו, תיקנו המחשבות זרות והרהורי עבירה ממדת המלכות במלחמת מדין.

הקב"ה יעזור שיהיה תיקון המלכות, לתקן עולם במלכות שדי, בביאת גואל צדק בב"א.

(רעוא דרעווין תשס"ה לפ"ק)

והנה זה ידוע ממרן הבעש"ט הקדוש זי"ע (בעש"ט עה"ת, מאות קמו ולהלן ע"ש), בענין סוד העלאת הוי"ן מחשבות זרות שיש להאדם, שנשתלשלו מזוי"ן ספירות חג"ת נהי"ם למחשבות זרות וגשמיות, איך לקשרם במקורם של כל ספירה וספירה ולתקנם שם. ומבואר שם (באות קנו), שבכל הספירות יכולים להעלות הנר"ן שלו, משא"כ בספירה זי"ן שהוא מלכות, אשר משם יונקים קליפות נגה, קשה לו לאדם להעלות משם נר"ן שלו עיי"ש.

לפי"ז י"ל שלכן צריך לשבות האדם ממלאכתו ביום השבת, כי שבת מרמז לספירה השביעית מלכות, ולכן צריך לשבות ממלאכתו ויהיה קודש ופנוי לעבודת השם, כדי שיוכל בנקל לתקן מדת המלכות, כי בשבת קודש מתעלה ומתקדשת קליפת נוגה, שהיא הקלי"ה היותר קרובה אל הקדושה (שער הכוונות דרושי סדר שבת ד"א ענין קבלת שבת), משא"כ בששת ימי המעשה שהם בחינת שש מידות הגתנה"י, שיותר קל לתקנם, לכן לא צריך לשבות בששת ימי המעשה ממלאכתם.

וזהו מה שאמרו עבדיך נשאו את ראש כי 'ראש' נקראת השכינה כביכול, כמו שאומרים חז"ל (חגיגה מו:), בזמן שאדם מצמער, שכינה מה לשון אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי. היינו שתיקנו וביררו המחשבות גם ממדת המלכות שקשה מאוד להעלותה, אשר בידנו היינו בידנ"ו בגי' שם ע"ב שהוא בחכמה,

יש לדקדק בוה, מה הוא הלשון עבדיך נשאו את ראש מה הוא לשון נשיאת ראש אצל מלחמה. ומה הוא אשר בידינו. וגם קשה שהקריבו קרבן לכפר עליהם, וכי משום שהצליחו במלחמתן שלא נהרג מהם איש, צריכים כפרה, וזה תמיהה.

אלא שאמרו חז"ל במסכת שבת (סד). הטעם שהוצרכו להקריב קרבן, כי אמרו למשה רבינו, אם מידי עבירה יצאנו, מידי הרהור לא יצאנו, מיד 'ונקרב את קרבן הוי"ה' עיי"ש.

ועפ"ז י"ל שאלו שעברו העבירה בפועל מתו במגיפה, אבל אלו שעברו רק בהרהור עבירה, הלכו בחזרה למדין להלחם בהם כדי לתקן את עצמם שם, וכמאמרם ז"ל (יומא פו:), היכי דמי בעל תשובה, אמר רב יהודה, כגון שבאת לידו דבר עבירה פעם ראשונה ושניה וניצל הימנה, מחוי רב יהודה, באותה אשה, באותו פרק, באותו מקום ע"ש. ולכן חזרו למדין דייקא כדי לעשות התשובה שם בשלימות.

וזהו שכתוב מתחילה 'נקום נקמת בני ישראל' (לא ב) ואח"כ כתוב 'נקמת הוי"ה במדין', שהמלחמה עם מדין היה על שני דברים, אחד, 'נקמת הוי"ה' על שנלחמו כנגד הקב"ה, כמו שפרש"י שהעומד כנגד ישראל כאלו עומד כנגד הקב"ה. והשניה היה 'נקמת בני ישראל' היינו כדי לתקן על מה שהרהרו בעבירה, כי התיקון הוא במדין דוקא כנ"ל.

עטרת פז

אמרות טהרות מרבתינו זי"ע

נְקָם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמְדַּיְנִים אַחַר תְּאַסֵּף אֶל עַמְיָךְ
(לא ב.)

נקם חסר ואו. כל נקימה מרת הדין תקוף, ואין שם ואו של אות רחמים, 'נקם קין' (בראשית ד כד) חסר ואו. 'נקם ינקם' חסר ואו, 'לא יקם כי כספו' (שמות כא כא) חסר ואו, 'לא תקם' (ויקרא יט יח) חסר ואו, 'חרב נקמת' (שם כו כה) חסר ואו, 'נקם נקמת' דין חסר ואו, בר מן 'דם עבריו יקום' (דברים לב מג) מלא ואו, כי אף מרת הרחמים יתהפך לדין תקוף, לנקום לעתיד לבוא 'דם עבריו' שנשפך כמים, ואו יהיה נקימה שלימה ביטול הרע לגמרי כלה ונחרצה, משא"כ ביהושע (יג) 'קם גוי אויביו חסר, שלא היה נקימה שלימה, 'אלה הגוים אשר הניח ה' לנסות בהם את ישראל' (שופטים ג א), ולעתיד מלך המשיח עץ החיים אות ואו ינקום, ואו יתבטל עץ הדעת ויהיה כולו אחדות וטוב וחיים, אמן כן יהי רצון במהרה בימינו.

(היכל הברכה מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵיהֶם מִשֶּׁה חַיִּיתֶם כָּל נִקְבָּה (לא טו).

החיותם בתרין יודין. ושוורש אלו שני יודין שני צירים, שני יצרים יצר טוב יצר רע, לפעמים שנים לרע, ולפעמים גם הרע נעשה טוב מלאך הקדוש, ולפעמים הם טוב ורע, ובכאן היו 'שנים ושלושים אלה' נפשות קדושות 'החיו לכם' (לקמן פסוק לה), שנתגיירו ונישאו לישראל, והולידו בנים קדושים בישראל, והשאר היה רע גמור. ולזה מתמה משה החיותם כל נקבה בתרי יודין אף מי שאחזו בהם הרע. (היכל הברכה מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

אֵלֶּה מִסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעִבְאֲתָם בְּיַד מִשֶּׁה וְאֶהְרֹן
(לב א)

סיום הפרשה הוא (שם לו יג) 'אלה המצוות והמשפטים אשר צוה הוי"ה ביד משה אל בני ישראל בערבות מואב על ירדן ירחו' ואפשר לומר השיבות הפסוקים, והנה הקב"ה אמר למשה (שמות ג יב) 'בהוציאכם את העם מצרים תעבדון את ד' על ההר הזה', וא"כ יוצא דבוכות קבלת התורה יצאו בני מצרים, וזה מה שאמר הקב"ה (שמות ג יד) 'אהי"ה אשר אהי"ה והוא

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו זי"ע

וַיֹּאמֶר בְּנֵי גֵד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ פֶאֶסָר אֲדֹנָי מִצִּוְיָה (לב כה)

מובא בספר ליקוטי רא"ם (מובא בצפונות גליון ט) מהרה"ג רבי אהרן מתתיהו וועלבר זצ"ל ממונקאטש. וז"ל: ראיתי בספר הקדוש היכל הברכה וז"ל: כל אל משה לאמר' בכל אורייתא [לאמר] הלמד דגושה, לבר מן דין אל משה לאמר' הלמד רפויה. וכל אל משה ואל אהרן לאמר' ג"כ הלמד רפויה (עין 'מנחת שי' שמות ו י). דרוש אחי וקבל שכר עב"ל.

והנה הבעהמ"ח ספר היכל הברכה, הוא ארמו"ר הרב הגאון הצדיק מרן מו"ה יצחק אייזיק זצ"ל נב"מ, הנקרא בפי כל ר' אייזיקל קאמרנער זצ"ל. היה בעיר מולדתי עיר מונקאטש יע"א, בשנה הריא שהוציא לאור הספר הנ"ל בשנת תרכ"ד לפ"ק, ובאתי לפניו, ואמרתי שכן עפ"י הדקדוק צריך להיות 'אל משה לאמר' בכל אורייתא הלמד דגושה, הטעם כי אות ה' מתיבת משה יש לה דין דחוק, מחמת נקודת הסגל אשר תחת השין מתיבת משה היא תנועה קטנה, ואין לה אחריה הנה, והנגינה כתיבת משה היא נגינה משרתת, ע"כ באה הלמד דגושה לתשלום החסרון הנח, כידוע לבעלי הדקדוק. אבל כאן הנגינה כתיבת משה היא נגינה מפסקת, ע"כ אין לאות ה' דין דחוק (והטעם מפני מה כאן הנגינה כתיבת משה היא נגינה מפסקת, מחמת אין א'ס'פ' בלי מפחא כידוע לבעלי הנוגנים), ובאה הלמד רפויה.

אבל יש לי עוד טעם הנון, היינו כי כל אל משה לאמר' בכל אורייתא היה הדבורים מאת הקב"ה אל משה, והיה תפארת למשה רבינו שזכה אשר הקב"ה דבר אתו עמו, ע"כ באה הלמד דגושה, והיא רק לתפארת הקריאה. אבל כאן היה הדבורים מילוד אשה למשה רבינו, מה זאת היתה תפארת למשה, ע"כ נלקח התפארת הקריאה, ונשאר הלמד רפויה (תפארת הקריאה ידוע היא לבעל הדקדוק). - והשיב לי הצדיק הנ"ל זצ"ל: בני ראה שכתבתי 'דרוש אחי וקבל שכר'.

עטרת אבות

על מסכת אבות מרבתינו זי"ע

הָיוּ זְהִירֵין בְּרִשׁוֹתַי, שְׂאִין מְקַרְבִּין לֹא לְאָדָם אֲלָא לְעִרְךָ עֵצְמוֹ. נְרָאִין פְּאוּחֵבֵין בְּשַׁעַת הַנְּאָתָן. וְאִין עוֹמְדִין לֹא לְאָדָם בְּשַׁעַת דְּחָקוֹ
(אבות פ"ב מ"ג)

מיירי התנא מאכילת אדם מאכלים שונים, שכל אלו המאכלים אין הקב"ה מקרבין אותם לאדם האוכל אותם אלא לצורך עצמו, לפי שיש בהם נצוצין הקדישין, כנודע מכתבי האר"י וזה"ה שיש נשמות מוגלגלות לדומם, ויש להם עליה מדומם לצומח, ומצומח לבחינת חי, ואח"כ למדבר, שהוא אדם הישראלי, המעלה אותם באכילתו שבידך בתחלה ובסוף. לזה אמר הווי זהירין ברשות היינו באכילה וכדומה, שאין מקרבין לו לאדם כפי זכותו, אלא הנצוצין האלו בא להם עת זמן שיהיה להם עליה מדומם לצומח וכו' כנ"ל, לזה משגיח הקב"ה שצומח הזה יבא לאדם ישראל, ואם הנצוצין הזה היא נשמה גדולה, כך יש השגחת האין סוף ב"ה שיבא הנצוצין הזה לאדם גדול הכל כנודע, לזה אמר התנא שאין מקרבין הנצוצין האלה אלא לצורך הנצוצין עצמן ולא למובת האדם האוכל אותם, (ועין לקושי תורה פ' עקב) ותבין כל זה היטיב, וכן שמעתי מהר"ם גלאנטי היה עשיר מופלג, ופעם אחת בא לפני האר"י וזה"ה, ושאל אותו על מה באה לעולם הזה, ואיזה תיקון צריך הוא לתקן, השיב לו האר"י וזה"ה, אתה באת בגלגול הזה לעלות נצוצין הקדושים שנשאר לך לתקן מגלגול הקודם לזה, כי או אתה היה תלמיד חכם ג"כ, אלא שעשית לך כמה סגופים ולא אכלת רק מעט מזער, והיה צריך אתה או לאכול הרבה, כי הרבה נצוצין היה לך לתקן כפי שורש נשמתך השייך לנשמתך לתקן, ולא רצית לאכול כל כך, לזה אחר שעלית בגלגול הקודם לזה למעלה, באו כל הנצוצין הללו ותובעים לך לב"ד שלמעלה למה השארת אותם בלי תיקון, ופסקו הב"ד שלמעלה שבהכרח צריך אתה להתגלגל עוד הפעם לזה העולם, ותהיה עשיר מופלג, כדי שתוכל להביא עליך כל הנצוצין על ידי אכילה ושתייה, והווי תיקון שלך שתתענג במאכלים טובים בקדושה ובטהרה ע"כ.

(זקן ביתו מרבנו אליעזר צבי מקאמרנא)

מספר מ"ב, ר"ת בראשית מ'אימתי המרמו על תורה שבכתב ותורה שבע"פ, שעל ידם היו המ"ב מסעות, כאשר פירש זקני קוד"ק מהר"א מקאמרנא זי"ע בספרו הקדוש נוצר חסד את המשנה באבות (פ"ד מ"ד) 'הוה גולה למקום תורה' שע"י מסעיו מתגלים לו חדושי תורה, כי בדרך מתגלה לו יותר חדושי תורה מן בביתו. וזה מש"כ כאן אל"ה הדנה כוונת תורה לשמה, היינו לשם ה' כנודע מדברי מרן האר"י זצ"ל, לשמה לשם ה', וה' נכתבת בנימ"ל מילואין ה"ה ה"א ה"י מספר א"ל, וזה אתון אל"ה, ועי"ז היה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים בזכות שני התורות כתב ופה, והם כנגד משה ואהרן, כי אהרן מרמו על תורה שבע"פ וכנאמר (מלאכי ב ז) 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו' דוקא, ומשה רבינו נתן את התורה בכתב, והווי ביד משה ואהרן. וזה מתקשר עם סיום הסדרה 'אלה המצוות והמשפטים אשר צוה הוי"ה ביד משה אל בני ישראל' היינו כמו שאחז"ל (ויקרא כב א) כי כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, הכל ניתן למשה מסיני, ונמסר למשה. (פרי חיים מרבינו חיים יעקב מקאמרנא)

וּמִדֹּתֶם מִחוּץ לְעִיר אֵת פֶּאת קִדְמָה אֲלֵפִים בְּאֹמֶה וְאֵת פֶּאת נֶגֶב אֲלֵפִים בְּאֹמֶה וְאֵת פֶּאת יַם אֲלֵפִים בְּאֹמֶה וְאֵת פֶּאת צִפּוֹן אֲלֵפִים בְּאֹמֶה וְהָעִיר בְּתוֹךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרָשֵׁי הָעִירִים (לה ה).

ומדותם ר"ל אמרו רז"ל (סוטה פ"ה מ"ג) אלפים אמה תחום שבת יש לכל צד מהעיר, והעיר הוא בתוכם והם סובבים אותה, והעיר עצמה הוא דקדושה של שבת, ומה שחוץ לעיר הוא קליפה של החיצונים, שאם נושא איזה משא ארבע אמות מאלו אלפים אמה שחוץ לעיר, אינו כל כך כולו רע, כי מותר לילך בשבת עד שם, אבל קליפות החיצונות לאלו קליפות של אלפים אמה שחוץ לעיר, הם כולו רע דקליפות, לזה נתנו ללוים ג"כ רק אלפים אמה לכל רוח, כדכתיב נמי שם את פאת קדמה אלפים כאמה ואת פאת נגב אלפים כאמה ואת פאת ים אלפים כאמה ואת פאת צפון אלפים כאמה והעיר בתוך זה יהיה להם מגרשי הערים.

(דמשק אליעזר מרבנו אליעזר צבי מקאמרנא)

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר זהב' לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא זי"ע

דיני ברכת השחר. סימן מו

האותיות שבסדר התפלה על פי סודות ורזין עלאין, ולמה לנו לשנות מנהג אבותינו הקדושים חכמי האשכנזים.

אלא שירד עיר וקדיש מלאך אלקים קדוש רבינו יצחק אשכנזי מבני בניהם של אשכנזים מצד אביו, ומצד אמו היה מבניהם של ספרדים, והוא בירר ברוח קדשו סדר התפלה בלול מנוסח אשכנז וספרד ומשאר נוסחאות, ואמר^א שכל שבט עולה תפלתו בשער שלו על ידי שמות ויחודים שרמזו בנוסח הזה, ונוסח של מרן הקדוש האר"י הוא משער הכולל כל השערים^ב.

[המשך יובא בגליון הבא]

~~~~ מסגרת השלחן ~~~~

בענין תיבות משונות באמצע התפלה וכיוצא בו, כגון להקדים הודו קודם ברוך שאמר או אח"כ וכיוצא, אבל מה שהוא מיוסד עפ"י הדין המפורש בתלמוד, זה הוא דבר השוה לכל נפש, ואין חילוק ביניהם כלל בכל השבטים, עכ"ל. וע"ע מש"כ בזה במג"א (ריש סימן סח).

ד. כ"כ בליקוטי אמרים מהמגיד ממעוזיטש (אות קמא) - בנדון מה שיש נוסחאות שונות בענין התפלה, ונסתפק השואל האם לנהוג בנפשו בדברים כאלו, אמרתי דברים כאלו אי אפשר לבאר בכתב, אמנם זאת כבר נודע שאר"ל (שקלים פ"ו מ"א) ז"ל השתחויות היו במקדש נגד ז"ג שערים, ונרמז ביחזקאל לעתיד אי"ה (יחזקאל מח לא) שער ראובן אחד וגו', כי אז יהיה קדושת ירושלים כקדושת המקדש העבר, והנה ה"ב שערים הם שער לכל שבט, וידוע (זהר ח"ב נט:) שביט המקדש מכון כנגד בית המקדש של מעלה, ונמצא שיש לבהמ"ק של מעלה ג"כ שער לכל שבט, כמבואר בכתבי האר"י זלה"ה (ריש פתי"ח ובשעה"כ ענין נוסח התפלה) וכנגדן היו השתחויות שהן המשכות כנודע לבאים בשערי כתבי האר"י זלה"ה.

והנה ענין התפלה היא כדי שיוכל כל אחד לעלות בשער שלו, כי התפלה הוא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה (זהר ח"א רסו: בהשמטות), ויש לכל שער צירופים מיוחדים, לכן יש נוסחאות שונות, והנה השער ה"ג הוא למי שאינו מכיר את שבטו ואינו יודע באיזה שער יבא לחצר המלך, לזה מכון השער ה"ג, והוא כנגד תיקון ה"ג שהוא ונקמה, שהוא מקבל מכל ה"ב תקונים, וד"ל. והנה האלקי האר"י ז"ל בהיות נהירין ליה שבילין דרקייעא, לימד דעת את העם למי שאינו מכיר את שבטו ותיקון סדר מלוקט מכמה נוסחאות כידוע לבקאים.

ואם ישאל השואל לאיזה צורך הם ז"ג שערים, והלא ה"ג הוא הכולל כולם היה די בזה, התשובה כי בזמן שהיו ידועים כל שבט ושבט ונוסח השייך לכל שבט ושבט בודאי היה יותר טוב ליכנס כל אחד בשער שלו, והטעם כמס עמדי, ונרמז קצת ע"י נעים זמירות ישראל בתפלה לענין כי יעטוף, אמנם בזמן הזה שאינם ידועים השבטים, (והראיה שיש כהנים ולוים בינינו, והאיך יהיה לכולנו נוסחא אחת), על כן כל אחד יאחז דרכו של האר"י ז"ל השוה לכל נפש, ולכן יהיה לעתיד לבא רק ז"ב שערים בירושלים כמפורש ביחזקאל, כי יהיה ידוע לכל שבט ושבט, יה"ר שנזכה לראות בבנינו בביאת הגואל ב"ב, עכ"ל.

ובענין שער ה"ג שהוא שער הכולל, מובא במעבר יבק (מאמר שפתי צדק פרק לא) אחר שהביא שיש ז"ב שערים בתפלה, כתב ששער ה"ג רמוז לכללות כל ה"ב שערים יחד והוא מקור לכולם, ע"ש. וכן בספר משנת חסידים (מסכת ערבית פ"א מ"ג) כתב - ואם לא ידע אם בנפשו הוא המנהג שתפסו אבותיו, נח לו שיתנהג במנהג המבחר שקבל הרח"ו כוונותיו עליו מהאר"י זלה"ה, שרובו הוא על סדר תפילת הספרדים לתקן תיקון הצריך למעלה, עכ"ל. וענין בשו"ת חת"ס (אר"ח סימן טו טז) שהפריך ענין שער הכולל מכמה ראיות, ע"ש. ובשו"ת דברי חיים (ח"ב אר"ח סימן ח) השיג על דברי חת"ס והפריך ראיותיו, ע"ש. וע"ע בספר שער הכולל בהקדמה, ובמהר"ם שיק (אר"ח סימן מג) ובשו"ת מנחת אלעזר (ח"א סימן יא).

סדר הברכות אל ישנה מסדר שלנו סדר האשכנזים, כי גם סדר שלנו מסודר ברוח הקודש, ומה שלא צוה מרן האר"י בדוקא אין לשנות מסדר האשכנזים. ואני מתרעם על הרבה עניינים שיש איזה טיפשים שאומרים סדר הספרדים, כגון בהפטרות וכיוצא בו, וכי מה לנו ולספרדים ואנחנו מבני בניהם של חסידי אשכנז, אשר כל מנהגים שלנו וסדר התפלות נתייסדו על פי בעלי רוח הקודש יורדי המרכבה, רבינו שמעון הגדול, ובעלי התוספות, ורבינו שמואל הנביא, ובנו רבינו יהודה החסיד, ורבינו אליעזר בעל הרוקח^א, והקדוש מרן מהר"ל, אשר הקטן שלהם היה יכול להחיות מתים ולברוא שמים וארץ, והם מנו כל

א. בסידור התפילה לרוקח בסופו, כתב - סליק טעמי תפלות ואשרי הזהיר בהם, אני אליעזר הקטן קבלתי טעמי התפלות מאבי מורי רבינו יהודה ב"ר קלונימוס, וממורי רבינו יהודה החסיד אב החכמה, כאשר קיבל מאביו רבינו שמואל החסיד הנביא הקדוש ב"ר קלונימוס הזקן, וכו', והוא קבל מרבינו אלעזר חזן משפירא שקבל מרבו עד רבינו שמעון הגדול ורבינו גרשום מאור הגולה, וכו', והם קבלו רב מרב עד שמעון הפקולי [ת"ר שמעון הפקולי הסדיר שמונה עשרה ברכות לפני רבן גמליאל על הסדר ביבנה (ברכות כח:)]. ואבותיו הראשונים גנוזם ולא היו מוסרים כי אם לצנועי וחסידיו הדור, עד שבא רבינו יהודה החסיד זצ"ל ומסרו לי, והוא ציוה עלי להעתיקו ולגלותו לחסידי הדור למען ידעו מה סוד בברכות ובתפלה ויכוונו לבם, ולא יותירו ולא יחסרו אפילו אות אחת כל שכן תיבה אחת, ואל יצאו בעקבי איי הים שמוסיפין ומחסרין ועתידין ליתן את הדין, והזהיר בה שלא להוסיף ולא לחסר, תפלתו מקובלת ויהיה בן העוה"ב רק חזק ואמץ, עכ"ל. ע"ע מה שהאריך בזה הרוקח בסידורו בפירושו על 'אז ישיר' ועוד. וענין בספר מצרף לחכמה להיש"ר מקנדיא (פרק יב). ובספר שם הגדולים (להחיד"א ערך רבינו אלעזר בעל ספר רוקח). וע"ע לקמן סימן סו ריש סק"ב.

ב. כ"כ בשם הגדולים (ערך רבינו האר"י) שהיה ממשפחת מהרש"ל אשכנזי ז"ל. ודלא כמש"כ החתם סופר (אר"ח ח"א סימן ט"ו) שהיה ספרדי ע"ש.

ג. בריש פתי"ח כתב - והיה אומר מורי זלה"ה, שיש ז"ב שערים ברקיע, נגד ז"ב שבטים, וכל אחד עולה תפלתו דרך שער אחד, והם השערים הנזכרים בשלהי ספר יחזקאל. ואמר שודאי לא היו השערים ודרכי השערים שוין, וכל אחד משונה מחבירו, לכן גם התפלות משונות. לכן כל אחד ואחד ראוי להחזיק כמנהג תפלתו, כי מי יודע אם הוא משבט ההוא, ואין תפלתו עולה אלא ע"י שער ההוא. אך מה שהוא דינין מפורשין בתלמוד, זה שוה לכל השבטים, עכ"ל.

וכ"ה בשעה"כ (נוסח התפלה) - ואמנם בעיקרי המנהגים עצמם, שיש הפרשים רבים ושנויים רבים, בענין נוסח התפלות בעצמם, חוץ מענין הפזמונים והפיוטים הנוספים בתוך התפלות, אלא בנוסח הברכות והתפלות עצמם, יש שנויים רבים בין סדורי התפלות, בין מנהג ספרד, ובין מנהג קאטלוניא, ובין מנהג אשכנז, וכיוצא בזה. הנה בענין זה א"ל מורי ז"ל, שיש ברקיע ז"ב חלונות, כנגד ז"ב שבטים, וכל שבט ושבט עולה תפלתו דרך שער אחד מיוחד לו, וה"ס ז"ב שערים הנזכר בסוף יחזקאל. והנה אין ספק, כי אם תפלות כל השבטים היו שוות, לא היו צורך לז"ב חלונות ושערים. וכל שער יש לו דרך בפני עצמו, אלא ודאי מוכרח הוא שכיון שתפלותיהם משונות, לכן צריכים שערים מיוחדים לכל שבט ושבט, כי כפי שרש ומקור נשמות השבט ההוא, כך צריך להיות סדר תפלתו. ולכן ראוי לכל אחד ואחד, להחזיק כמנהג סדר תפלתו כמנהג אבותיו, לפי שאין יודע מי הוא משבט זה, ומי הוא משבט זה. וכיון שאבותיו החזיקו במנהג ההוא, אולי הוא מן השבט ההוא, הראוי לו אותו המנהג, ועתה בא לבטלו, ואין תפלתו עולה למעלה, אם לא בדרך הסדר ההוא. אבל צריך שתדע, שאין זה אלא

מרחן האלקי רבי יצחק לוריא אשכנזי ב"ר שלמה זיע"א 'האריז"ל' ה' אב של"ב

דרך לימוד הקבלה והירות הגשמתו

ואם יקשה לך אחי, אחרי שאין אנחנו משיגים אחר הלימוד, אלא תכלית הידיעה שלא נדע, ואין אנחנו משיגים שום מהות ושום ענין, במה שאנו לומדים דרכי הספירות והפרצופים, למה נייגע ללמוד ולעיין, לייחד ולקשר ולצרף סודי ורזי התמילין, וחג ושבת, וטעם כל המצות, ולימוד הזוהר ובפרט באידרות וכן בלימוד עץ החיים, בעיבור זעיר ונוקבא.

השמר אחי, וחוס על נפשך, שלא תתפוס חלילה איזה תפיסה, או איזה משל, או איזה דמיון, אפילו בדרך עבודה, כי כל אלו הדמיונות שבודה אדם הם קרוב למינות, אם לא בעל רוח הקודש אמת, כמרן הבעש"ט, שקבל מאליהו ומאחיהו השלני רבו המובהק, אבל לא תמצא דמיונות ומשלים בדרכיו, אלא יחודים ואהבה ומסירות נפש, והמתקות דינים, ובדרכיו נלך ונתאבק בעפר רגליו, יזכינו השם להיות עפר תחת כפות רגליו.

טעם גילוי הסודות בזמן הזה

אבל העיקר, תדע אחי, שעיקר לימוד זה שנתגלה בזמן הזה בכל כך בהירות ואור והתפשטות, הוא מחמת שרעה גובר מאוד, וכנסת ישראל נופלת, ובלמוד זה נודרך הנפש. ובאמת בעת לימוד הסודות, ובפרט ספר הזוהר והתיקונים מאיר הנפש, ועיי לימוד וידיעות כוונת המצות, מעורר בשרשים עליונים, ובהתעוררות התחתונים יתעוררו עליונים, ויאירו למטה בעליו רב אור גדול, כגון מצות סוכה ותמילין, בלמוד הטעמים והאורות.

כוונת המצוות

ובעת שאתה עושה המצוה, אתה מכוין בהכנה ובאימה, לעורר למעלה המקיפין והמוחין אע"פ שאין אתה יודע שום מהות, לא במקיפין ולא במוחין, ולא בשום דבר, אלא שוה כבהמה האוכלת עשב, אעפ"כ בידיעתך אתה מעורר את מציאותם, אף שאינך יודע מהותם נמשך אליך אור גדול, ואתה עובד את השם 'בשמחה ובטוב לבב' ממש 'מרוב כל' (דברים כח מז), בגודל אור המאיר אליך, ובפרט בעת לימוד ספר הזוהר, שממש השכינה שורה עליך, והקב"ה מאיר עליך אור וחיות, ובלבד שתהיה לך הנעה אמת.

הלימוד בסודות התורה מרחיב המוחין

ועוד שתזכה עיי לימוד זה להיות עפר ואפר, ולסבול יסורים וחורפין ודישות עקב, שתהיה בעיניך כאסקופה התחתונה, שהכל דשין עליך, והשם יתברך יעזור לך בהרחבות המוחין של הקדושה ובנועם זיו השכינה, שלא תרגיש מכל אלה שום הרגש כלל וכלל, אלא הרחבות הדעת והמוחין משמחת נועם זיו אור שכינתו שישרה עליך, ותהיה עייל ונפיק, עייל בתליסר תרעין עלאין, ולית דימתא בידך' (זוהר ח"ב ר"ג:).

בעולם העליון עיקר התעסקות הוא ברזין עליונים

ובלבד [שתלמד] בקדושה ובענוה ובשמחה, משום 'דתמן שאלתא שאיל לנא, וחכמה בעיין מיני' (שם ח"ג רצ"א), כי למעלה עיקר התעסקות [הוא] ברזין עליונים ובסודות הספירות, ובטעמי המצות על פי רזין עלאין, כמבואר בזוהר שלח, ואתה אם תלך בלא ידיעה תהיה כאלם, ויאמרו לך 'צאי לך, כמבואר בזוהר חדש (שה"ש פ"ו:). כי העיקר הלימוד לתקן הנשמה, להאירה באור החיים כל אחד לפי דרכו, להיות עייל ונפיק לעמוד במרירות הנסיונות, ולקבל

באהבה ובחיבה כל העובר עליו באמת ובאמת.

(נתיב מצותיך נתיב היחוד א, ד)

תכלית הלימוד לדבק בו יתברך

וכי תאמר מפני מה גילה לנו מרחן האריז"ל דרכי יחוד הספירות, אחר שתכלית הידיעה שלא נדע, וסוף כל סוף אין אנו יודעים כלל וכלל, מהות האורות ומהות השפע ומהות היחוד, אל תאמר כך כי כל זה גילה לנו לידע מציאתך ולידע האידך להיות מרכבה לדבק בו יתברך, ולעשות היאך לעשות בתחתון ולרמוז בעליון, ולידע עם כל הדברים שהוא עושה היאך מנענע אורות רוחנים נעלמים שמותיו יתברך.

(היכל הברכה בראשית דף קט:)

עניין מראות והשגות

תדע, שאדם הגשמי, כל זמן שמלושב בחומר עכור, כשרואה מראות, אף שרואה בזיו וזוהר מאד, לא יכולהו הרעיון, גם זיו הזה הוא גשמי, כי לא יצטיירו בחושי הגשמיים, אלא ציור בדרך גשמי. אבל כשיראה אמיתות כבודו, מת ובטל מן העולם, ונתבטלו חושי וציווריו הגשמיים, 'כי לא יראני האדם וחי' (שמות לג כ). ולכן הנביא אמר (יחזקאל א כו) 'דמות כמראה אדם', יד השם, און השם, וכיוצא, ודי בזה ולא תתפשט, והמשכילים יבינו. ולא כתבתי זה, אלא למחות אנשי רשע ופשע.

וכן כמה מראות שאדם רואה נשמות, אף שהם מלובשים בלבוש זך, ותופסין מקום, ודלא כיקמחי' (הרד"ק), שבכל מקום קמוח שלו סולת נקיה, ובכאן ראוי לעמילן של טבחים. מה שאמר בענין הנשמה, ובענין גיהנם, אלא שתופס מקום וצורה כמו בחיין, אבל זה יושג לחוש הגשמי, בעת שמתלבש הנשמה בחלוקא דרבנן, אבל עצמותו לא יושג בחומר עכור הזה, ומכל שכן בעניני האל יתעלה ויתברך.

(נתיב מצותיך נתיב היחוד שביד ד, ד)

מהות מדותיו לא יושג אלא מעט באלף השביעי

אלהים חיים ומלך עולם ב"ה ובי"ש לא שניא ולא אישתני, אין בו לא מראה ולא גוון ולא שום השגה מועטת אפילו מעט דמעט להשיג מהותו ומהות מדותיו, אלא הכל ידיעות מציאותו ומציאות מדותיו ב"ה על ידי הרגשות אור אלהי השופע עליו, ועל ידי הכרת נפלאותיו, ועל ידי קבלת אמונת אומן מאבותינו ומהנביאים ומבעלי רוח הקודש.

אבל מהות מדותיו לא יושג אלא מעט באלף השביעי להזוכים אליו, ומי שירצה להשכיל ולהחכים במהות מדותיו ב"ה להביניהו, הוא קרוב לכפירה ר"ל, חוץ מבעלי רוח הקודש שהשכינה מדברת מתוך גרונם מדברין לפעמים לצורך השעה בדרך משל ומליצה, ודי בזה לעובדי השם באמת.

(אוצר החיים ויקרא דף לב.)

דברי מרחן הבעש"ט הוא הקדמה אמיתית

לכל כתבי מרחן האריז"ל ז"ל

וסוף דבר תאמין במה שהאמין אחרון בדורינו וגדול בנביאים מרחן אלהי קודש קדשים מורינו ורבינו הרב ישראל בן אליעזר בעל שם טוב, שזכה לכתור שם טוב אור זרוע לצדיק, ומספרי הכהן הגדול (היתולדות יעקב יוסף) ודגל מחנה אפרים תדרשהו ותמצא מרגוע לנפשך, אשר זה על ידי אמונתו באלהיו ודביקתו שנעשה לו נסים ממש כמו לרבי חנינא בן דוסא, ויותר דברים מבהילים לא נראה מימות

התנאים, ורבו שלמדו חכמה היה אחיהו השלני הנביא, ודבור קטן מדבריו הוא מעיין החכמה הקדמה אמיתות לכל כתבי מרחן האריז"ל, והיה מלא חכמה ויראת חטא וחסידות וענוה על כולם, שהיה ממש נחשב כאין בעיניו, ורוח הקודש ושכינה שורה עליו בקביעות, ברגע קטן צפה בכל ההוה שבעולם, והיה לו עליות נשמה ועליות פרדס השגה ממש של ר' עקיבא וחבריו (חגיגה יד:), וגילוי אליהו ומלאכים ונשמות, ולמד לנו דרכי השם הנכבד והנורא, ואחריו נלך עד ביאת ינון.

(אוצר החיים במדבר דף קו:)

לא ללמוד להיות חוקר ומקובל

כי לא נתגלה לנו מציאות הספירות והשמות, אלא לקיים 'לדבקה בו' (דברים יא, כב), כי כשאדם לומד במציאות מנענע מציאתו, ומשם נמשך לו הארה עצומה ולב אין ולב נשבר בטל ומבוטל דבוק באור אין, ומשתעשע בשעשועים דמלכא באור א"ס ובאור המצוות בשמחה ובלב טוב ובאור עצום ובהכנעה יתירה נגד כל פחות שבישראל, וידע באמת שהוא פחות ממנו הרבה, ומדריגה זאת יהיה לו על ידי לימוד כתבי מרחן הרח"ו לבדו משם מרחן האריז"ל וזוה"ק, ויהיה מעיין נובע חידושי התורה על פי הקדמות מרחן האריז"ל והריב"ש טוב, אבל לא שתהיה מקובל וחכם, ומכל שכן שתערב זה בפילוסופיא הארורה ותהיה ארוך מפי הקב"ה.

(היכל הברכה שמות דף קד:)

שמחה לפני השי"ש בזמנינו לגלות סודות

בימים ההוא חזון נפרץ, ואמר מרחן האריז"ל (ע"י הקדמת מוהרח"ו על שער הקדמות), שכל מה שבא בדברי חז"ל עונש על המגלה רזין, זה היה בזמניהם, אבל השתא שמחה וחדוה לפני השי"ש לעסוק כל אחד ברזין דאורייתא.

בשווקים וברחובות אבקשה את שאהבה נפשי (שה"ש ג ב), וללמוד בה להאיר על נפשו הארה נפלאה מאור אין סוף חיות אלהות, אור נערב בהתגלות אלהות, מאן בעי סמא דחיי יאכל מעץ החיים' ומפרי, ספרי הקודש של מרחן הרח"ו ויטאל דוקא, ובשאר לא יעיינו אפילו עיונא בעלמא.

(מהסכמת מהרי"א מקאמרנא לספר באר אברהם)

לחדש רק עפ"י הקדמה ממרחן האריז"ל

על המחבר לעיין בספרו, אם ימצא בו איזה דבר שנכתב בו בלתי הקדמה מבוררת ממרחן האריז"ל וכיוצא, יסלק אותו.

(מהסכמת מהרי"א מקאמרנא לספר עולת שבת)

כבר נצטוינו, מפי מרחן אור צח אור מופלא אלהי רבינו אור עינינו חיי רוחינו מורינו ורבינו הריב"ש טוב, שלא יאמר שום דבר בלתי הקדמה מיוסדת על אדני אמת.

(מהסכמת מהרי"א מקאמרנא לספר באר אברהם)

כתבי שאר תלמידי האריז"ל

מה שהביאו בשם מרחן להיפך (בענין נטילת צפרניים כסדרן) כי בעונותינו עלה ערב גדול שערבו מכמה תלמידים שאינם מהוגנים בתוך דברי מרחן, וכבר הזהרת על זה בנפש מבלי לעיין אלא בדברי הרח"ו, ויש בזה לדבר הרבה, ואין כאן מקומו להאריך.

(שולחן הטהור רס, י)